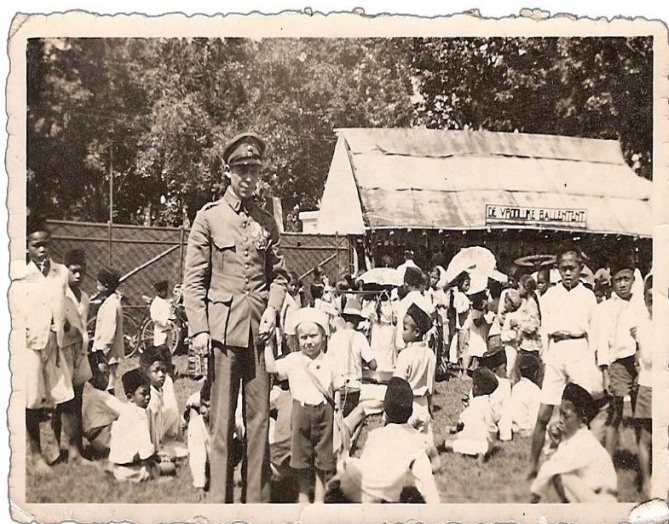

Wilhelmus van de Corput, mijn vader

Kennismaking

"Hij was een lieve man, een goede vader." Zijn zoon Will van de Corput, hoogbejaard inmiddels, was nog klein, een jaar of acht, toen hij zijn vader Wim van de Corput voor het laatst zag. Maar hij weet het zeker, een goede vader.

Will: "Ik herinner me levendig dat we samen spelletjes deden en bezig waren. Vliegeren, fietsen en paardrijden. Samen naar de kermis op Koninginnedag. Maar je werd wel verondersteld naar hem te luisteren".

Wilhelmus (Wim) van de Corput werd geboren op 8 November 1898 in Princenhage bij Breda. Hij overleed op 23 September 1943 in Aparon het zogenoemde dodenkamp KM 80 als slachtoffer van de aanleg van de beruchte Birma-Siam spoorweg ... na een lange tijd honds te zijn behandeld.

Will is zijn vader nooit vergeten, heeft veel over zijn lot en dat van zijn lotgenoten onderzocht en kan nu nog andere nabestaanden helpen om vragen beantwoord te krijgen.

Bij het KNIL

Wim kwam uit een eenvoudig gezin en besepte al snel dat hij in zijn directe omgeving altijd moeite zou hebben om economisch op de been te blijven.

Na de oorlog van 1914-1918 had het KNIL gebrek aan manschappen. Er kwamen wervingsadvertenties en toen Wim die zag, zag hij een kans op een beter bestaan. Na zijn opleiding in de Prins Hendrikkazerne te Nijmegen vertrok hij op 26 Maart 1921 met het stoomschip "Wilis" als beroepssoldaat bij het KNIL naar Nederlandsch Oost-Indië (nu Indonesië): aankomst op 30 April 1921 in de haven van Batavia (Tandjong Priok) op Java.

Wim was toen nog vrijgezel. Hij zou, op enkele verlofperiodes in Nederland na, zijn hele leven in Indië blijven om uiteindelijk in Birma te sterven. Na een kort verblijf in Batavia (Djakarta) werd Wim naar zijn dienstonderdeel het XVe Bataljon Infanterie in Bandoeng overgeplaatst.

Wat later volgde hij op de Kaderschool in Magelang een cursus, die hem opleidde tot Europeesch brigadier, vergelijkbaar aan korporaal: alleen voor Europese militairen! Geen topfunctie, maar je kreeg wel "gele strepen" op je mouw. Veel carrièreperspectief was er niet bij het KNIL en veel tijd om te leren kreeg je niet, maar uiteindelijk schopte Wim het tot sergeant.

Trouwen met de handschoen (huwelijk bij volmacht)

Toen Wim in 1927 na 6 jaar tropendienst voor het eerst op verlof in Nederland was, leerde hij Nelly Antonissen kennen. Nelly werd geboren op 30 Maart 1901 in Ginneken en Bavel bij Breda. Het was liefde op het eerste gezicht en vóór Wim zijn terugreis naar Indië hebben zij zich op 8 November 1927 verloofd.

Nelly en Wim in 1927.

Bij de foto: Wim Europeesch Brigadier der Infanterie met de verlovingsfoto in Bandoeng 1928.

De verloving was van korte duur, want na het vervullen van de nodige formaliteiten trouwde Nelly op 18 September 1929 met de handschoen, zoals dat heette, want verlof voor je bruiloft, dat was er niet bij.

En zo vertrok Nelly op 2 October 1929 als "handschoentje" vanuit Rotterdam met het stoomschip "Tjerimai" naar haar man, die toen in Bandoeng woonde.

Samen met verlof naar Nederland

Op 2 April 1934 kwam het stoomschip "Sibajak" in Rotterdam aan en het verlof (zes maanden uit en thuis) van Wim en Nelly in Nederland was begonnen. Tijdens hun verblijf bij familieleden werd hun zoon Will(y) op 20 Juli 1934 in het St. Laurensgezicht (Ginneken bij Breda) geboren.

De terugreis naar het verre oosten was toen met z'n drietjes. Zij kwamen in Tjimahi bij Bandoeng te wonen waar Wim werkzaam was als fourier bij het Kader der Militaire Strafgestichten (MSG), belast met de uitrusting van militairen.

Het gezin leefde in Tjimahi een aangenaam bestaan. Will zou enig kind blijven. Wim en Nelly waren een goed stel, gek op hun zoon.

Oorlogsdreiging voelbaar

Na de bezetting van Nederland door Duitsland op 10 Mei 1940 was Tjimahi van slag. Men leefde daar elke dag van radionieuws naar radionieuws. Hoe zou het gaan met de familie in Holland? Tjimahi verkeerde in het onzekere over wat er ging gebeuren.

Will heeft nog herinneringen aan die tijd. Hij vertelt: "Mijn vader was vaak in de kazerne en was in zijn functie als fourier extra belast met het onderhoud van de uitrusting en of de geweren, gasmaskers etc. nog in goede staat zijn.

Er kwamen ook brieven uit Nederland, die verhaalden wat er daar allemaal gebeurde, maar wij hadden hier in Tjimahi onze eigen zorgen. Er stond iets te gebeuren. Ook als kind voelde je dat. Mijn moeder werd als burgerdienstplichtige geregistreerd om te kunnen worden ingeschakeld bij allerlei niet militaire taken (administratief werk, chauffeur, EHBO)".

En toen gebeurde het

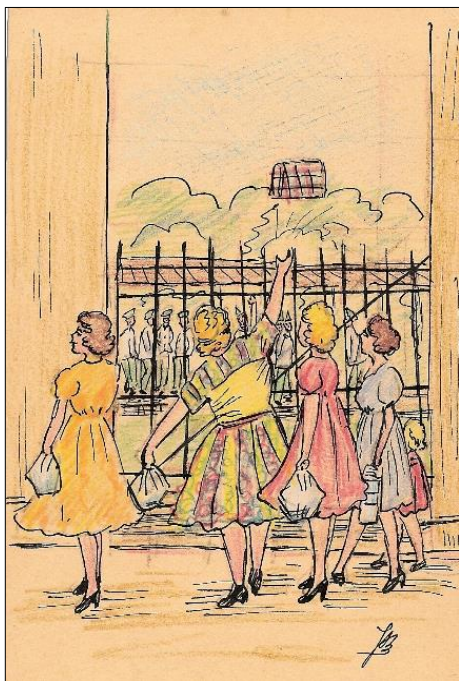
Japan wilde macht en grondgebied uitbreiden en richtte zich daarbij ook op de koloniën van de westerse mogendheden in Zuidoost-Azië onder het motto: "*Azië voor de Aziaten*".

Na een Japanse verrassingsaanval op Pearl Harbor (thuishaven van Amerikaanse Pacificvloot) verklaarde ook Nederland de oorlog aan Japan en werd Nederlandsch Oost-Indië als kolonie van Nederland in de oorlog met Japan betrokken.

Nederland was echter niet in staat om haar kolonie militair adequaat te verdedigen en dat terwijl Indië heel aantrekkelijk was omdat er veel olie en andere grondstoffen te vinden waren. Heel belangrijk voor de Japanse oorlogsvoering.

Het KNIL had zware nederlagen geleden en was niet opgewassen tegen de betere bewapende en getrainde Japanners en kwamen alle militairen begin 1942 in krijgsgevangenschap op de kazernes.

Will herinnert zich dat zijn vader in die dagen geopereerd werd aan een maagzweer. "Mijn moeder, aldus Will, gooide een pakje met wat eten over het hek van het militair hospitaal naar mijn herstellende vader. Dat was heel gevaarlijk. Er werden mensen om dat soort dingen terechtgesteld".

Het was een voorafschaduw van het vaak beestachtig gedrag dat de Japanners vooral jegens Europeanen aan de dag zouden leggen en dat uiteindelijk zijn vader het leven zou kosten.

Will: "Gelukkig konden we nog de koperen bruiloft van mijn ouders vieren. Dat feest werd op Woensdag 18 Maart 1942 gehouden in de slaapzaal van de Militaire Strafgevangenis".

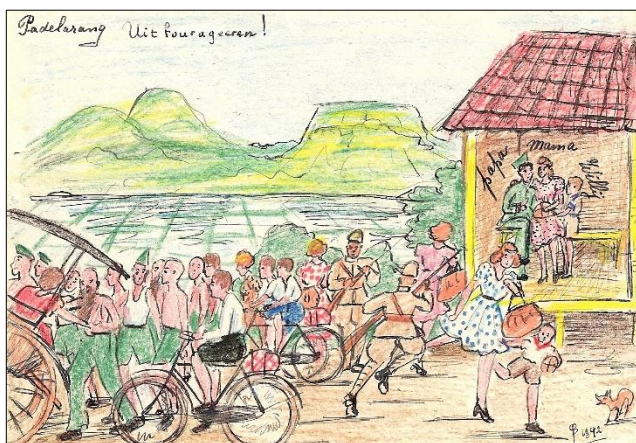
Dankzij de vele verkregen persoonlijke herinneringen van krijgsgevangenen, gegevens uit hun dagboeken, tekeningen en brieven kon Will zich een beeld vormen van de omstandigheden, waaronder zijn vader als krijgsgevangene van het Japanse leger tijdens WO II heeft moeten leven en werken. Zij die Will de gevraagde informatie hebben verstrekt deden dat met veel moeite. Zoveel pijn deden hun herinneringen!

De verzamelde informatie over zijn vader heeft Will in een (foto)-album: "*Wim van de Corput, mijn vader*" vastgelegd voor zijn kinderen en kleinkinderen. Will zijn album heeft nu ook deels als basis gediend voor de samenstelling van dit artikel over zijn vader.

Will heeft zijn vader voor het laatst gezien

Will vertelt: "Het is mij nooit duidelijk geworden of mijn vader na zijn maagoperatie voldoende was gesterkt om weer bij zijn kameraden te zijn. De Jap had in deze een ander oordeel over lopende patiënten".

Will vervolgt: "De in het "Kale Koppen Kampement" (VI Bataljon Infanterie in Tjimahi) gelegerde kaal geschoren militairen (ook mijn vader) moesten regelmatig fourageren: zoals brandhout, zakken rijst etc. van het station naar het kampement brengen. Voor het trekken van de tweewielige wagentjes werden door de Japanners krijgsgevangenen ingezet in plaats van inheemse trekpaardjes".

Noodzaak aanleg Birma-Siam spoorweg

De gelegerde Japanse troepen in Birma (Myanmar) moesten vanuit Singapore bevoorrad kunnen worden en daarvoor moest een 415 km lange spoorweg aangelegd worden tussen Non Pladuc in Siam (Thailand) en Thanbyuzayat in Birma (Myanmar). Een gebied dat de Japanners hadden bezet.

De spoorweg, ook wel dodenspoorweg geheten, liep door onherbergzame jungle en de weersomstandigheden waren zwaar. Tropische temperaturen en tropische regenbuien en dat vaak tegelijk.

De Japanners maakten voor de aanleg van de spoorweg op uitgebreide schaal gebruik van dwangarbeiders. Die vonden ze in de regio, maar ook onder Europeanen (militairen en burgers). De mensen werden er beestachtig behandeld. De arbeidsomstandigheden waren extreem zwaar. Er was aan alles gebrek, dus ook aan eten. De mensen werden om het minste of geringste zwaar mishandeld. Geen wonder dat velen van hen stierven van ontbering en uitputting.

Zeetransport naar Birma

Op 15 October 1942 vertrok groep V van ca 1.000 krijgsgevangenen, waaronder Wim, vanuit Batavia naar het Singapore-eiland, naar het Changi-kamp. Voor groep V was Changi de poort naar de hel: "de Birma-Siam spoorweg".

Na een kort verblijf in het Changi-(tenten)kamp werd de reis met het Japans vrachtschip "Nitimei Maru" naar Rangoon in Birma voortgezet. Rangoon werd nooit gehaald, want onderweg werd het schip op 15 Januari 1943 in de Golf van Martaban door geallieerde bommenwerpers tot zinken gebracht.

De drenkelingen, waaronder Wim, werden door een meevarende licht beschadigde boot (Moji Maru) uit het water gevist en werden vervolgens in de haven van Moulmein aan land gezet. De overlevenden waren alles verloren en werden tijdelijk in Moulmein in de lokale gevangenis gehuisvest.

Werkkamp KM 0 in Birma

De krijgsgevangenen van groep V werden uiteindelijk naar Thanbyuzayat overgebracht, het beginpunt/basiskamp KM 0 van het noordelijke deel van de spoorweg in Birma om te worden ingezet voor dwangarbeid. Vanuit het basiskamp werden de krijgsgevangenen verdeeld over verschillende in de jungle gelegen werkkampen. De aangegeven getallen corresponderen met de kilometers van de spoorweg,

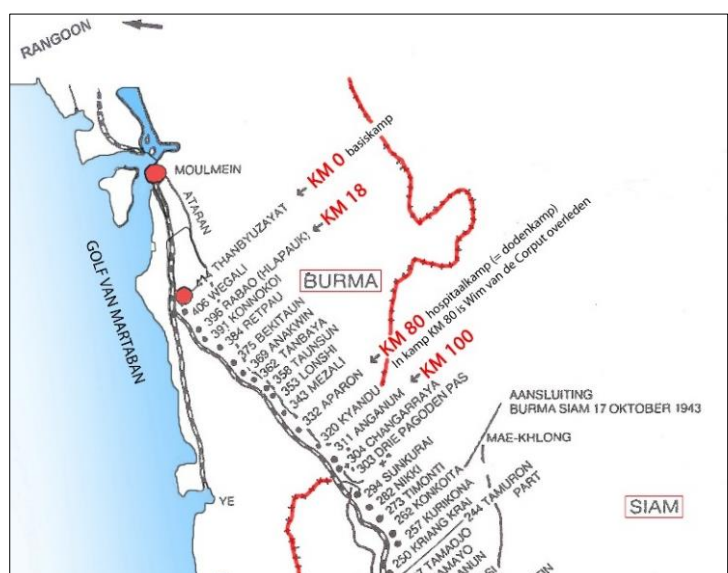
Werkkamp KM 18 in Birma

Wim begon zijn dwangarbeid in kamp Hlapauk KM 18. Dag in en dag uit, veelal op blote voeten en in een hoog tempo, aan de spoordijk werken vele m3 grond verzetten ... steeds meer grond moest worden verzet, maar er kwam niet meer eten en geen betere behandeling.

Werkkamp KM 80 in Birma

Ook Wim moest dieper de rimboe in, nu naar kamp Aparon KM 80. Bij dit kamp werden o.a. houten bruggen gebouwd.

De bouwers stonden vaak de hele dag in de rivier te werken. Het waren lange werkdagen, zware arbeid en vaak bemoeilijkt door het slechte weer.

Werkkamp KM 100 in Birma

De in kamp KM 80 gelegerde nog "sterke" mannen (ook Wim) moesten in Mei 1943 (regentijd, 30° C) naar kamp Anganum KM 100 verhuizen (te voet) voor het herstellen van diverse objecten. Er waren vele zieken met tropenzweren. Mijn vader trok het niet meer en kreeg last van beri-beri en tropenzweren.

Terug naar het "hospitaalkamp" KM 80

Zij die niet meer konden werken, waaronder Will zijn vader, werden terug gestuurd (te voet) naar het "hospitaalkamp" KM 80 om daar uiteindelijk te sterven. En zo is het gebeurd. Wim is in dat kamp op 23 September 1943 gestorven aan tropenzweren/ bloedvergiftiging. Zeg maar: "compleet murw gemaakt door het zware werk en de slechte behandeling". Je kunt ook zeggen vermoord!

Tijdens de Birma-Siam spoorweg herdenking op 26 Juni 1999 in Bronbeek (Arnhem) kwam Will in contact met de heer dr. F.W. Mreyen (Frans) uit Frankrijk die ook de ondergang van de Nitimei Maru heeft meegemaakt en bovendien als kamparts in kamp KM 80 was ingezet. Will vond dat een bijzondere ontmoeting! Frans heeft Will later geschreven hoe het er in kamp KM 80 in medisch opzicht en anderszins was toegegaan.

In Japanse kampen op Java

De internering "achter het bamboe gedèk" van Nederlandse burgers in Japanse kampen op Java vond geleidelijk plaats. Eerst na vertrek met onbekende bestemming van krijgsgevangenen uit hun kazernes (Wim als sergeant) kwamen locaties vrij voor de internering van de vrouwen en kinderen.

Will vertelt: "Mijn moeder en ik hebben in totaal in zeven kampen geïnterneerd gezeten en in die periode heel veel meegemaakt. Mijn moeder was sterk en altijd vrolijk, maar raakte op een gegeven moment uitgeput door beri-beri en hongeroedeem.

Zij heeft daar na de oorlog tot haar dood nog de gevolgen van ondervonden en bleef daardoor altijd zorgbehoefstig. Ik heb voor haar in het kamp en later ook in Holland zo goed mogelijk gezorgd.

Met het maken van gedichten, recepten schrijven en maken van borduurwerkjes (zie voorbeeld) heeft mijn moeder kampgebeurtenissen en de ontberingen in beeld gebracht. Door bezig te zijn vergeet je de honger.

In mijn foto-album "*In Japanse kampen 1942-1945*", zo vervolgt Will, heb ik het totale kampgebeuren vastgelegd en daarbij ook het vertoonde gedrag van de Japanners betrokken.

Hoe zij tijdens WO II met mensen zijn omgegaan en hoe zij gezinnen - ook ons gezinnetje - uit elkaar hebben gerukt".

Het zou te ver voeren om hier bij dit artikel over Will zijn vader óók de kampgebeurtenissen van moeder en zoon uiteen te zetten. Volstaan wordt hierbij met het vermelden van o.a. de zeven Japanse interneringskampen.

In Tjimahi waren dat: Gang Boentoe, Treinkampement, Kamp Willemstraat en Baros.
In Bandoeng: het Bloemenkamp. In Semarang: kamp Lampersari-Sompok.
In Batavia vóór het vertrek naar Holland: het evacuatiekamp ADEK.

Voor Will nog een extra kamp, het jongenskamp Bangkong in Semarang. Op 23 Juli 1945 moest hij afscheid van zijn zieke moeder nemen om op transport te worden gesteld naar het jongenskamp. Will was net 11 jaar geworden en was in de ogen van de Jap al groot en sterk genoeg om zonder zijn vader en moeder op eigen benen te staan. Dat was voor moeder en zoon heel zwaar.

De "bevrijding" in Semarang

Will vertelt: "Op 17 Augustus 1945, twee dagen na de capitulatie van Japan, riep Soekarno de onafhankelijkheid uit van de "Republik Indonesia". Een periode van bestuurlijke chaos brak aan, de Bersiapperiode met duizenden doden.

Op 25 Augustus 1945 ontluchtte ik het jongenskamp Bangkong en heb, gelukkig zonder enige weerstand van de vele met bamboesperen gewapende vrijheidsstrijders, in kamp Lampersari mijn moeder teruggevonden.

Op 23 October 1945 was het voor ons beiden in kamp Lampersari een droevige dag. Mijn moeder kreeg op een stukje papier de trieste mededeling dat haar Wim, mijn vader, reeds op 23 September 1943 aan de Birma-Siam spoorweg was overleden. We hielden elkaar vast en hielden samen".

Terug naar en in Holland

Mede gezien haar gezondheidstoestand wilde Will zijn moeder zo gauw mogelijk naar Holland, naar haar familieleden. Moeder kon kiezen: per vliegtuig naar Australië voor een snelle medische verzorging of per boot naar Holland. Varen was in die dagen niet ongevaarlijk, want er lagen overal nog zeemijnen. Toch wilde ze met de boot naar Holland.

Will vertelt: "Na een kort verblijf in het evacuatie-kamp ADEK in Batavia vertrokken wij op 19 Januari 1946 met het m.s. "Boissevain" naar het voor mij onbekend land: **Holland**. Na aankomst op 16 Februari 1946 in Amsterdam werden wij in Breda door familieleden opgevangen. Er was blijdschap om het weerzien, maar verdriet om hen die er niet meer waren. Toch spoelde ons lot een beetje onder bij dat van de Nederlandse samenleving. Het waren moeilijke jaren.

In September 1946 kregen wij een woon/slaapkamer (een soort serre) in Breda aangewezen. In de kamer wat meubeltjes en één tweepersoons bed en kregen gebruik van keuken en toilet. Wij leefden daar streng onder de huisregels: totaal geen privacy!

Pas in Augustus 1949 konden wij van enige vrijheid genieten ... op een ander adres in Breda werden onze woonomstandigheden aangenamer: we hadden een eigen woonkamer, een eigen keuken, een eigen toilet en ergens op zolder ieder een eigen bed. Wat een luxe! Wij hebben altijd bij deze lieve mensen (man en vrouw) ingewoond. Mijn moeder 28 jaar tot aan haar overlijden en ik 15 jaar tot aan mijn huwelijk ... er was in die tijd een zekere familieband ontstaan en de heer des huizes was voor mij toen een soort vaderfiguur.

Nederland was een moeilijk land om aan te wennen en toen dat eindelijk een beetje gelukt was moest ik 21 maanden in militaire dienst (4 Februari 1954-3 November 1955). Aanvankelijk met slechts een vrij weekend per maand. Maar ik wist: ik heb zwaardere omstandigheden doorstaan”.

Ter afsluiting en grafbezoek

”Wat mij in het Jappenkamp en wat mijn vader tijdens zijn dwangarbeid is overkomen, heeft mij getekend, maar ik ben er niet aan onderdoor gegaan.

Mijn vader was, denk ik, een optimist. Ik ook. Ik kijk met dankbaarheid terug op de vader die ik heb gekend en op de dingen die we samen hebben gedaan.

Ik bewonder ook nog steeds mijn moeder, die zich ten opzichte van mij zo opgewekt heeft weten op te stellen ondanks haar ondervonden ontberingen in Japanse kampen en ondanks het ontvangen overlijdensbericht van haar Wim, mijn vader.

Al bij al: ik heb mijn weg gevonden in het leven en heb op mijn manier het nodige kunnen realiseren.

Na WO II is mijn vader op 6 Januari 1946 herbegraven op het Ereveld Thanbyuzayat in Birma (Myanmar) in vak D1 - rij L - no. 5.

Familiebezoeken aan het graf van mijn vader hebben in 1995, 2006, 2008, 2011 en 2015 plaats gevonden. De Oorlogsgravenstichting heeft deze bezoeken mogelijk gemaakt. Veel dank hiervoor.

Het doet mij nog steeds goed dat mijn dochter Mariëtte in 2008 en mijn zoon Will jr. in 2011 met ons het graf van mijn vader, hun opa, hebben bezocht.

Op het Ereveld bevinden zich 621 Nederlandse graven. Bij ieder graf stond een rood-wit-blauw vlaggetje omdat 70 jaar geleden de Tweede Wereldoorlog was geëindigd. Bij ons grafbezoek in November 2015 heb ik nog wat aarde verzameld als tastbare herinnering”.

Verslag van de op 21 mei 2025 van Will van de Corput afgenomen interview door Piet Kralt (vrijwilliger van de Oorlogsgravenstichting).

Will:

”Men kan de geschiedenis van het leven en werken aan de Birma-Siam spoorweg tijdens WO II in vele boekdelen, in vele albums beschrijven en deze alle voorzien van duizenden foto's en tekeningen, maar men zal er nooit in slagen ... hoe groot de ellende toen eigenlijk was.

Aansluitend op mijn op het Ereveld Thanbyuzayat (Birma, Myanmar) gehouden herdenkingstoespraak heb ik het onderstaande gedicht voorgedragen en heb het mede namens de aanwezigen opgedragen aan de 621 Nederlandse spoorweg-werkers die op dit Ereveld begraven liggen”.

Er werd een spoorweg aangelegd

=====

Waar Thailand en Birma buren zijn
Met als grens, die Drie Pagoden Pas heet
Dáár werd een spoorweg aangelegd
Van vele tranen, bloed en zweet.

Héél vroeg waren de krijgsgevangenen al op
Hun tjawats (lendendoeken) stevig vastgesjord
Zij waren dromerig en hadden nog veel slaap
De nacht was veel en veel te kort.

Toch moesten zij aan het werk gaan
Met gekromde ruggen, werd werk verricht
Aan het tracé, dat door de ruige jungle liep
Het werk was verre ... verre van licht.

Kilometer na kilometer, werden de rails gelegd
Rotspartijen werden handmatig doorboord
Waar eens het wild haar vrijheid vierde
Werd toen door harde hamerslagen gestoord.

Het werk was zwaar, de dagen lang en heet
De moessonregens hevig, fel en koud

Aan ziekten als dysenterie, malaria en cholera
Stierven duizenden arbeiders, jong en oud.

rails gelegd dwars door ruige jungle

Olifanten verrichtten het zwaarste werk
Zij versleepten dikke boomstammen keer op keer
En hielpen bij gemis van menselijke krachten
Doch, ook deze sterke dieren vielen vaak uitgeput neer

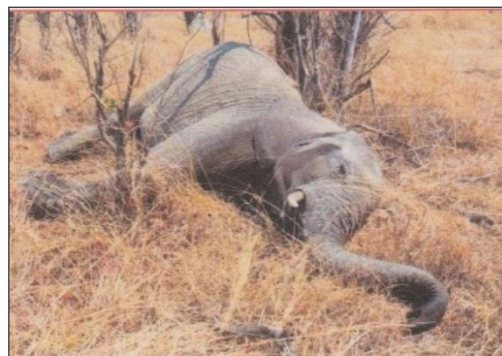
Soms was het weer, een keer etenstijd
De "kok" kwam dan met wat eten aan
Een beetje rijst, en water met iets groen erin
Het dagelijks menu aan de spoorbaan.

En na het werk weer terug naar het kamp
Uitrusten op een ligplaats van repen van bamboe
Schouder aan schouder, heel dicht bij elkaar
Probeerden zij te slapen, wat waren zij moe.

Maar aan alles kwam een einde
Ook aan de 415 kilometer lange dodenlijn
Waaraan vele duizenden zijn gestorven
En dat doet nu nog vele harten pijn.

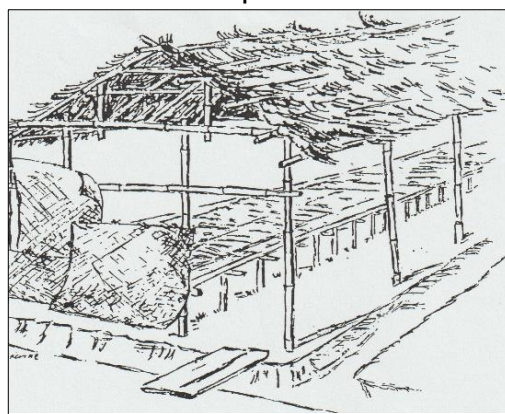
Reizen naar Birma/Thailand hebben mij laten zien
Waar en hoe de dodenspoorlijn tot stand is gekomen
Onder niet te beschrijven werkomstandigheden
Weten we wel eigenlijk wat zij écht zijn overkomen?

Tjoeke-tjoeke-tjoeke .. de trein gaat verder, wij moeten
samen mee
Er is echt geen ontkomen aan
Maar helaas duidt dit Ereveld eens de plaats
Waar óóit het basiskamp Thanbyuzayat heeft gestaan.

olifant uitgeput neergevallen

hospitaalhut

opener gebouwd, lekker koel

Will: "Ik heb met mijn gedicht uiting willen geven aan het feit dat de herinnering aan de Birma-Siam spoorweg ook vandaag op 14 november 2015 nog leeft.

In deze zin is en blijft de Birma-Siam spoorweg voor mij géén dood spoor.
Moge de dodenspoorlijn van toen een levenslijn zijn voor nu".

Thanbyuzayat, 14 november 2015.

Will van de Corput sr.